

Ιερός Χρυσόστομος, ο “Πρύτανης” των ιεροκηρύκων

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης](#)

Στον Ιερό Χρυσόστομο αναφέρθηκε με άρθρο του ο Μητροπολίτης Μάνης Χρυσόστομος. Αναλυτικότερα αναφέρει τα εξής:” Ο Ιερός Χρυσόστομος ήταν ο μεγαλύτερος και ο ικανότερος στή ρητορεία Πατέρας της Έκκλησίας. Χαρακτηρίστηκε, ως ο πρύτανης τῶν ιεροκηρύκων. Ὁ λόγος του υπέροχος, ἄψογος, λίαν ὠφέλιμος καί διδακτικός, ὅχι μόνον γιά τούς ἀκροατές τοῦ 4ου αἰῶνα, ἀλλά διαχρονικά ἀποτελεῖ πνευματικό στήριγμα γιά τούς πολλούς χριστιανούς. Ὁ ιερός πατήρ γιά τήν οἰκοδομή τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας χρησιμοποιοῦσε κατά πολύ τούς κανόνες τῆς ρητορικῆς τέχνης, τῆς ὠραίας αὐτῆς τοῦ πνεύματος καί τῆς ἐκφράσεως τοῦ λόγου ὑψηλοῦ ἐπιπέδου τέχνης. Θά παραθέσωμεν μετά τῶν ἀναλόγων παραδειγμάτων, τέσσερα σχήματα λόγου ρητορείας, προκειμένου νά διαπιστώσουμε τήν δυνατότητα τοῦ ἀπαράμιλλου Χρυσόστομου, ὁ ὁποῖος καί διά τῆς μεθόδου αὐτῆς σκοπόν εἶχεν νά ὁδηγήσει ψυχές εἰς Χριστόν καί εἰς σωτηρίαν. Πρῶτον σχῆμα ρητορείας ἦταν ἡ ἀλληγορία. Μέ τό ρητορικό αὐτό σχῆμα παρατηρῶμεν μέ ζωηρά εἰκόνα ἕνα ἀντικείμενο μέ ὅλες του τίς ιδιότητες καί ἐν ἐργεῖες καί κάμνομε μεταφορά ἐννοιῶν. Εἶναι δε χαρακτηριστικό ὅτι ἡ ἐρμηνεία τῆς μεταφορᾶς δέν ἐκτίθετα ἰαμέσως ἀλλ’ ἀφίεται στή σκέψη τοῦ ἀκροατοῦ. Ἐνα παράδειγμ ἀπό τόν Ἱ. Χρυσόστομο εἶναι τό παρακάτω, ἀπό τήν πρώτη του ἐπιστολή πρὸς τήν Ὀλυμπιάδα, ὅπου ἐκτίθετα ἡ τότε δεινὴ κατάσταση τῆς Ἐκκλησίας. Γράφει: «Θάλασσαν ὀρῶμαι νομένην πάντοθεν ἀπ’ αὐτῆς κάτωθεν ἀναμοχλευομένην τῆς ἀβύσσου... τὰς σανίδας τῶν

πλοίων διαλυομένας, τά ιστία διαρρηγνύμενα... σκότος πάντα βαθύ καί ἀφεγγές καί ζοφῶδες, οὐδέ τούς πλησίον ἐπιτρέποντα βλέπειν καί πολύν τόν πάταγον τῶν κυμάτων καί θηρία θα λάττια πάντοθεν τοῖς πλέουσιν ἐπιτιθέμενα... Ἄλλ' ὅμως καί ταῦτα εἰδώς οὐκ ἀπογινώσκω τῆς χρηστοτέρας ἐλπίδος τόν κυβερνήτην τοῦ δε τοῦ παντός ἐννοῶν, ὅς οὐ τέχνη περιγίνεται τοῦ χειμῶνος, ἀλλά νεύματι λύει τήν ζάλην».

Δεύτερον σχῆμα λόγου εἶναι ἡ σύγκρισις. Ἰδοὺ ἓνα παράδειγμα ἀπό τήν παραινετική δειλία του ἡ ὁποία ἐλέχθη στό ναό τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας: «Καθάπερ γάρ τῆς γῆς ἡ φύσις ἀμελουμένη μέν, βοτάνας ἐκφέρει πονηράς, συνεχῶς δέ γεωργικῶν ἀπολαύουσα χειρῶν, ὥριμον δίδωσι τόν καρπόν· οὕτω δὲ καί ἀνθρώπου ψυχή, ἡ μέν ἐν ῥαθυμίᾳ κειμένη, πλημμελημάτων ἀκάνθας τίκτει· ἡ δέ ἀπολαύουσα προνοίας, κομῶντα τῆς ἀρετῆς φέρει τόν καρπόν». Ἕνα τρίτο σχῆμα λόγου τῆς ρητορικῆς τέχνης εἶναι ἡ ἀπαρίθμησις. Τό παράδειγμα ἀπό τόν Ἰ. Χρυσόστομο. Στήν ὁμιλία του στούς Ἀνδριάντας λέγει: «Ποῦ γάρ ἐτέρωθι ταῦτα ἀκούσῃ ἄπερ ἐν ταῦθα φιλοσοφεῖς; Ἄνεις δικαστήριον νᾶ πέλθῃς, ἀμφισβητήσεις ἐκεῖ καί μάχαι· ἄνεις βουλευτήριον, ἡ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων φροντίς· ἄνεις οἰκίαν, τῶν ἰδιωτικῶν ἡ μέριμνα κατατρύχει πάντοθεν· ἄνεις συλλόγους καί συνέδρια τῆς ἀγορᾶς, πάντα κάκεῖ γήινα καί φθαρτά... Κᾶνεις αὐτάς δέ εἰσέλθῃς τάς βασιλικάς αὐλάς, καί ἐκεῖ πάλιν τά αὐτά ἀκούσῃ διαλεγομένων ἀπάντων περί χρημάτων, περί δυναστείας, περί δόξης τῆς ἐνταῦθα τιμωμένης, πνευματικόν δέ οὐδέν· ἐνταῦθα δέ (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ) τούναντίον ἅπαν, περί τοῦ οὐρανοῦ καί τῶν ἐν οὐρανῷ πραγμάτων, περί ψυχῆς, περί ζωῆς τῆς ἡμετέρας, καί τίνος ἔνεκεν γεγόναμεν, καί διά τί τοσοῦτον διατρίβομεν ἐνταῦθα χρόνον... καί μέγала τῆς σωτηρίας ἡμῶν λαβόντες ἐφόδια, οὕτως ἐντεῦθεν ἀπελευσόμεθα μετά χρηστῆς τῆς ἐλπίδος». Ἕνα τελευταῖο πού ἐκφέρουμε σχῆμα λόγου εἶναι ἡ ἀνθυποφορά. Ὀνομάζεται ἔτσι τό σχῆμα αὐτό διά τοῦ ὁποίου ὁ ρήτωρ ἐρωτᾷ τούς ἀκροατές καί προτείνει ἐνστάσεις, ἐκφράζει κάποια ἀπορία ἀλλ' ἀμέσως φέρει καί τήν λύση. Ὁ Ἰ. Χρυσόστομος στόν ἐγκωμιαστικό του λόγο πρός τόν μάρτυρα Βαρλαάμ λέγει μεταξύ τῶν ἄλλων: «Καί πῶς δυνατόν, φησί, μιμήσασθαι μάρτυρας νῦν; οὐδέ γάρ ἐστι διωγμοῦ καιρός. Οἶδα κἀγώ· διωγμοῦ μέν καιρός οὐκ ἔστιν, ἀλλά μαρτυρίου καιρός ἐστι· παλαισμάτων τοιούτων οὐκ ἐστι καιρός, ἀλλά στεφάνων καιρός ἐστι· οὐ διώκουσιν ἄνθρωποι, ἀλλά διώκουσι δαίμονες· οὐκ ἐλαύνει τύραννος, ἀλλ' ἐλαύνει διάβολος, τυράννων πάντων χαλεπώτερος· οὐχ ὀρᾷς ἄνθρακας προκειμένους ἀλλ' ὀρᾷς φλόγα ἐπιθυμίας ἀναπτομένην; Κατεπάτησαν ἐκεῖνοι τούς ἄνθρακας, κατεπόνησον σύ τῆς φύσεως τήν πυράν· ἐπύκτευσαν ἐκεῖνοι πρός θηρία, χαλίνωσον σύ τόν θυμόν, τό ἀνήμερον καί ἀτίθασον θηρίον... οὕτω μιμήσῃ μάρτυρας». Ἰδοὺ, λοιπόν, δέν τοῦ ἀπεδόθη τοῦ ἁγίου πατρός Ἰωάννου ἐπὶ ματαίῳ, ὁ πλέον ἐκφραστικός καί δόκιμος τίτλος «Χρυσόστομος». Οἱ ἄμβωνες τῆς Ἀντιόχειας καί τῆς Κων/πόλεως ἱστορικοί ἄμβωνες, ἀπηχοῦν ἀνά τούς αἰῶνες τά

κηρύγματά του, τήν ἐκκλησιαστικήν του ρητορεία, τά χρυσά ρητορικά του σχήματα. Εὐτυχεῖς ὅσοι ἐντρυφοῦν στούς θαυμασίους λόγους του, γιατί πράγματι ἀντλοῦν σοφή καί ὑπέροχη θεία διδασκαλία, ἐρμηνεία τῶν Ἀγίων Γραφῶν, τόσο ἀναγκαία γιά τήν σωτηρία τῆς ψυχῆς”.